

Жыве Беларусь!

БЕЛАРУС

Address: P. O. Box 3225
Farmingdale, NY 11735

BIELARUS/Belarusian newspaper in Free World ISSN 1054-9455
Published by the Belarusian American Association, Inc.

№ 544 Травень 2008 г.
Год выдання 58

Канфлікт паглыбляецца

Часовы павераны ў справах ЗША ў Беларусі Джонатан Мур быў выкліканы 30 красавіка ў МЗС Беларусі, дзе яму было афіцыйна паведамлена аб тым, што 10 амэрыканскіх дыпламатаў абвешчаныя пэрсонамі нон-грата і маюць пакінуць тэрыторыю Беларусі цягам 72 гадзін. Ён назваў гэта "беспрэцэдэнтным выпадкам у гісторыі дыпламатычных дачыненняў".

Такім чынам колькасць супрацоўнікаў амбасады ЗША ў Менску будзе скарачана да 5 чалавек. Адзін з іх — часова павераны ў справах ЗША ў Рэспубліцы Беларусь Джонатан Мур. Фармальна у сьпіс дыпламатаў, якія не абвешчаныя пэрсонамі нон-грата, уваходзіць і амбасадарка Карэн Ст'юарт, якая ўжо больш за месяц знаходзіцца ў Вашынгтоне на патрабаваньне беларускага ўраду.

Амэрыканскі бок выканае Венскую канвэнцыю аб дыпламатычных адносінах і ў тэрмін адкліча 10 сваіх дыпламатаў. Застануцца ў Менску сам сп. Мур і яшчэ 4 дыпламаты. Сп. Мур прызнаў, што амэрыканскі бок зьвяртаўся да беларускага з прапановай, каб і Ст'юарт, і беларускі амбасадар у Вашынгтоне Міхаіл Хвастоў вярнуліся да працы, але ў Менску адмовіліся.

Паводле Джонатана Мура, Злучаныя Штаты Амэрыкі нашмат больш занепакоеныя колькасцю палітычных вязьняў

у Беларусі, чым колькасцю амэрыканскіх дыпламатаў.

Сп. Мур прызнаў, што беларускія ўлады выдвараюць 10 амэрыканскіх дыпламатаў толькі за тое, што яны выконвалі сваю працу. Але гэтым ціскам афіцыйны Менск ня зможа дамагчыся скасаваньня эканамічных санкцыяў супраць "Белнафтахіму", кампаніі блізкай да адміністрацыі А. Лукашэнкі.

Цяпер амбасадар ЗША выдае візы і аказвае консульскія паслугі грамадзянам Беларусі толькі ў экстраных выпадках і рэкамэндуе зьвяртацца па візы ў амбасады ЗША ў суседнія краіны.

І траўня агенцыя Associated Press паведаміла, што Дзярждэпартамент ЗША запатрабаваў, каб беларускі бок да 16 траўня закрыў амбасаду ў Вашынгтоне і кансулят ў Нью-Ёрку, а амэрыканцы закрыюць амбасаду ў Менску, магчыма, ужо 2 траўня. Таксама адзначалася, што пакуль гаворка ня йдзе аб разрыве дыпламатычных адносін між краінамі.

Але пазьней у той-жа дзень прадстаўнік Дзярждэпартаменту ЗША Том Кэйсі абвергнуў гэтую вестку і сказаў, што Вашынгтон пакуль не патрабаваў, каб беларускія дыпламаты пакінулі краіну, але такі адказ беларускім уладам абмяркоўваецца. Канчатковае рашэньне па гэтаму пытаньню на момант здачы гэтэу ў друк яшчэ прынятае не было.

Беларускі Цэнтар у штаце Канзас

У горадзе Ўінфілдзе, штат Канзас, 19 красавіка пры Саўт-Ўэстэрн каледжы адкрыўся Цэнтар беларускіх дасьледаваньняў (Center for Belarusian Studies, Southwestern College, Winfield, KS)

Напярэдадні ўнівэрсытэт наведалі Старшыня Рады БНР Івонка Сурвілла і былы Старшыня Вярхоўнага Савету Беларусі Станіслаў Шушкевіч. У гонар гэтай падзеі над каледжам былі ўзьнятыя бел-чырвона-белы сьцяг, а таксама сьцягі ЗША, Канады і краінаў Эўразьвязу.

Цырымонія прэзэнтацыі Цэнтру адбылася ў Ўічыце. Ініцыятар стварэньня Цэнтру, першы амбасадар ЗША ў Беларусі Дэйвід Суорц, выканаўчы судырэктары прафэсары Марыя Паўліна Сурвілла і Андру Шэпэрд акрэсьлілі галоўныя мэты новай арганізацыі — стажыроўка беларускіх навукоўцаў у ЗША, дапамога

амэрыканскім навукоўцам у вывучэньні гісторыі і сучаснасьці Беларусі, кнігавыдавецкая дзейнасьць. У дыскусіі бралі ўдзел Івонка Сурвілла, Алла Орса-Романо, Алесь Кіпель, Сяргей Навумчык, Вячка Станкевіч ды іншыя.

Пры Цэнтры ствараецца бібліятэка, куды ўжо перададзеныя кнігі д-рам Вітаўтам Кіпелем і беларускай службай Радыё Свабода.

Зь лекцыяй пра мінулае і сучасную сытуацыю ў Беларусі перад выкладчыкамі і студэнтамі ўнівэрсытэту выступіў былы Старшыня Вярхоўнага Савету Беларусі 12 скліканьня Станіслаў Шушкевіч.

Падчас адкрыцьця Цэнтру адбылася прэзэнтацыя кнігі канадзійскай дасьледчыцы, прафэсара Ўнівэрсытэту Ватэрло Зінаіды Гімпліевіч "Беларуска-яўрэйскія пісьменьнікі XX стагодзьдзя", канцэрты Сяргея Сокалава-Воюша і Вольгі Казак.

Марыя Паўліна Сурвілла, Станіслаў Шушкевіч, Дэйвід Суорц

Чарнобыльскі мітынг і шэсьце ў Нью-Ёрку

На 22-ю гадавіну катастрофы на Чарнобыльскай атамнай станцыі, 26 красавіка, нью-ёрскі аддзел БАЗА і Згуртаваньне Беларускай Моладзі ў Амэрыцы (ЗБМА) правялі мітынг каля кансуляту Беларусі ў Нью-Ёрку і шэсьце да штаб-кватэры ААН.

Мітынг пачаўся а 12-й гадзіне на 3-й Авэню пры 44-й вуліцы каля будынку, у якім месціцца кансулят Беларусі. Мітынгуючы зь бел-чырвона-белымі сьцягамі і плякатамі: "22 гады пакутаў ад радыяцыі ў Беларусі", "У Беларусі 2 бяды — Лукашэнка і Чарнобыль", "Падтрымай дэмакратыю ў Беларусі" ды інш. сталі ўзжоўж 3-й Авэню. Мінакам раздаваліся ўлёткі пра гадавіну Чарнобыля й акцыю.

Старшыня аддзелу сп. В. Зайка выступіў з інфармацыяй пра мэту імпрэзы і станавішча на забруджаных радыяцыяй абшарах Беларусі пасля 26 красавіка 1986 году. Прамоўца адзначыў, што Чарнобыль сёньня забыты сусьветнай грамадзкасьцю, і менавіта дзеля гэтага варта нагадваць, што на амаль чвэрці тэрыторыі Беларусі каля 2 мільёнаў чалавек працягваюць адчуваць на сабе наступствы Чарнобыльскай аварыі. Сярод насельніцтва Беларусі на забруджаных землях назіраецца падвышэньне ўзроўню анкалягічных захворваньняў, у тым ліку шчытападобнай залозы і леўкеміі. Аднак сёнешняе кіраўніцтва ў Беларусі імкнецца схаваць

Заканчэньне на бачыне 2

БЕЛАРУС 2008

Рэдакцыя "Беларуса" нагадвае, што набліжаецца да канца збор твораў для літаратурнага альманаху беларускіх пісьменьнікаў замежжа "БЕЛАРУС 2008". Гэта будзе літаратурны зборнік мастацкіх твораў у выглядзе "тоўстага" часапісу.

Зьмясьціць свае творы ў альманаху маюць права ўсе аўтары, якія пішуць па-беларуску ў самых розных літаратурных накірунках. Адзінае патрабаваньне — аўтары павінны жыць па-за межамі Беларусі.

Плануемы час выхаду альманаху ў сьвет — жнівень 2008 году.

Свае творы аўтарам найлепш дасылаць у рэдакцыю электроннай поштай на адрас: hazetabelarus@att.net У выключных выпадках, калі аўтары ня маюць доступу да сусьветнага сеціва, творы можна дасылаць поштаю запісанымі на CD ці DVD альбо надрукаванымі на паперы на адрас рэдакцыі:

BIELARUS / P. O. Box 3225 / Farmingdale, NY 11735 USA

Тэксты пажадана пісаць тарашкевіцай. Творы напісаныя наркомаўкай, у альманаху будуць надрукаваныя тарашкевіцай.

Кожнаму аўтару, хто вырашыць дасылаць творы для альманаху, пажадана таксама дасылаць свой невялікі партрэтны здымак і кароткую аўтабіяграфію і, калі захочуць, дадатковую інфармацыю пра сябе, якую яны хацелі-б паведаміць сваім чытачам.

Апошні тэрмін для дасылкі твораў **31 травеня 2008 году.**

Пасля выхаду альманаху ў сьвет кожны аўтар атрымае адзін асобнік бескаштоўна. Аўтары пры жаданьні змогуць замовіць дадатковую колькасць асобнікаў па сабекошту, які будзе паведамлены ім пазьней.

Ганарараў аўтарам рэдакцыя "Беларуса", нажаль, выплочваць ня можа, бо не зьяўляецца камэрцыйным выданьнем, а існуе выключна дзякуючы падтрымцы падпісчыкаў і ахвярадаўцаў.

З пытаньнямі кантактуйце рэдакцыю. Жадаем посьпехаў!

Мітынг у Нью-Ёрку

Заканчэнне з бачыны 1

праблему, Лукашэнка штогод на гадавіну Чарнобыля ездзіць па забруджаных раёнах і заяўляе, што ўсё нармальна і няма праблемаў. Жыхары забруджанай зоны, пэнсіянэры й ліквідатары былі пазбаўленыя ільготаў, у зону прымусова разьмяркоўваюць на працу маладых спецыялістаў, неадэкватная там і ахова здароўя.

Аднак поруч з гэтым рэжым Лукашэнка спыніў замежную дапамогу і праграмы па адраўленьню дзяцей, якія ажыццяўляліся непасрэдна праз кантакты з мясцовым насельніцтвам пацярпелых раёнаў. У Беларусі немагчыма весці аб'ектыўныя досьледы, зьвязаныя з наступствамі Чарнобыля. Цяпер рэжым рыхтуе будаўніцтва атамнай станцыі ў Беларусі, быццам для вырашэння энэргетычнай праблемы і здабыцця энэргетычнай незалежнасьці. Але высвятляецца, што праектаваньне і пастаўку абсталяваньня для новай станцыі будзе рабіць Расея, якая і ёсьць ужо манопалістам на беларускім энэргетычным рынку. Будучыя кантракты на

будову АЭС, утылізацыі адпадкаў і г. д. яшчэ мацней прывяжуць Беларусь да расейскай манополіі. Больш таго, расейскія тэхналягі не зьяўляюцца самымі даска-

налымі, і менавіта рэактар расейскай вытворчасці стаў, разам з памылкай апэратараў, прычынай аварыі. Над Беларусьсю вісіць цень новага Чарнобылю.

“Сёньня людзі Беларусі пазбаўленыя права свабодна выяўляць сваю волю і вырашаць свой лёс. Таму змаганьне з наступствамі Чарнобылю, недапушчэнне новых атамных катастрофаў спалучаюцца сёньня з барацьбой супраць дыктатуры, якая ігнаруе і пагаршае праблемы Чарнобыля. Катастрофа ня можна забываць, бо бяспамяцтва пагражае яе паўтарэньнем.”

Затым удзельнікі мітынгу прайшлі маршам па 3-й Авэню і 42-й вуліцы да будынку штаб-кватэры ААН на 1-й Авэню, дзе мітынг быў працягнуты, перад прысутнымі выступіў прадстаўнік ЗБМА сп. Мікіта Агароднік. Мінакі мелі мажлівасьць атрымаць улёткі пра акцыю.

Віталь ЗАЙКА

У той-жа дзень, на дзеве гадзіны раней, ля ААН адбыўся пікет, арганізаваная Беларускай Маладзёвым Рухам Амэрыкі, на якім выступіў старшыня БНФ Зянон Пазыняк.

Некаторыя з нашых суродзічаў, забытыя гэтымі паралельнымі акцыямі, удзельнічалі ў абодвух, іншыя-ж адмовіліся ад удзелу зусім. Беларускае грамадзкае жыццё ў Нью-Ёрку апошнім часам, дзякуючы Маладзёваму Руху Амэрыкі, які сваёй актыўнасьцю дублюе дзейнасьць БАЗА, усё больш падзяляецца.

Удзельнікі шэсьця ідуць па 3-й Авэню

Сьвяткаваньні 25 Сакавіка

Аўстралія

Мэльбурн

Гэтым разам у нас у Мэльбурне атрымалася малая трагедыя: наяцель, які абслугоўвае нашу царкву, а. Іван у суботу моцна захварэў і ў нядзелю 30 сакавіка быў ня ў стане служыць сьв. Літургію і малебен за беларускі народ. Дамовіліся не адкладаць урачыстасьць, прысвечаную 90-м угодкам абвешчання незалежнасьці БНР, і выконваць праграму сьвяткаваньня, якая была разасланая запрошаным за два тыдні да заплянаванай ўрачыстасьці.

Падчас абеднага перапынку ў прыцаркоўнай залі, людзі частаваліся пераважна поснымі стравамі. Як у царкве не было Багаслужбы, то адкрылі ўрачыстую акадэмію гімнам “Магутны Божа”. Малітву сьпявала ўся заля. Аўген Груша адкрыў акадэмію, прывітаў прысутных ды сказаў кароткую прамову, пералічыў дзяржавы, якія ў 1918 годзе прызналі БНР. Аўген Груша таксама прадэклямаваў верш Міхаса Машары “25 Сакавік”: *Ёсьць светлы дзень адзін, крайна, У тваім нярадасным жыццю, Той дзень, калі ты абвясціла*

Сама рэспубліку сваю.

Ізноў-жа Аўген Груша прачытаў прывітаньні, дасланыя ў Фэдэральную Раду БАА з усіх куткоў сьвету, першае прывітаньне было ад Старшыні Рады БНР Івонкі Сурвілла.

Рэфэрат на тэму дня падрыхтаваў і прачытаў Старшыня Беларускага Цэнтральнага Камітэту ў Вікторыі Янка Барысевіч. Ён заглянуў глыбока ў беларускую гісторыю, бо насвятліў беларускую вайсковую перамогу ў бітве пад Воршай і Грунвальдскую бітву. Па заканчэньні рэфэрату слова ўзяў старшыня царкоўнай рады Мікалай Субач, які выказаў задавальненьне

тым, што такія імпрэзы адбываюцца, бо людзі, якія не вучыліся ў беларускіх школах, мала ведаюць пра беларускую гісторыю.

У мастацкай частцы Аўген Груша прадэклямаваў верш “Дзе нашых продкаў слава”. Гурт “Каліна” павесяліў прысутных беларускімі песьнямі. Гэтым разам на акадэміі прысутнічала больш людзей, як папярэднія гады. Напэўна, гэтаму паспрыяла тое, што мастацкі гурт “Каліна” выступіў з канцэртаў беларускіх песень.

На заканчэньне ўся заля адсьпявала гімн “Мы выйдзем шчыльнымі радамі”.

А. ГРУША

Выступае гурт “Каліна”

Сыднэй

Беларуская грамадзкасьць Сыднэю і вакол адсьвяткавала 90-я ўгодкі незалежнасьці БНР у нядзелю 30-га сакавіка. Пачалася ўрачыстасьць у Гомаўскай праваслаўнай царкве, дзе а. Ігар Хлябіч адслужыў малебен за беларускі народ. Як прыемна і зразумела слухалася Эвангельле па-беларуску! Айцец Ігар хоць і не вучыўся ніколі па-беларуску, але дакладна валодае роднай мовай. Шкада, што ў царкве цяпер няма хору, і парафіяне не пачулі гімну “Магутны Божа”, як бывала раней.

Акадэмія адбылася ў Беларускай Культурна-Грамадзкім Клубе ў Файрфільд. Адкрыў яе старшыня Клубу Міхась Лужынскі. Ён-жа цалкам зачытаў Зварот Старшыні Рады БНР Івонкі Сурвілла, ліст Старшыні Згуртаваньня Беларусаў Вялікай Брытаніі ды іншыя вітаньні.

Даклад на тэму сьвяткаваньня зрабіла сп-ня Ніна Чарняк. Яна, як і амаль усе ейныя аднагодкі, доўга нічога ня ведала пра БНР, бо ашалелая русіфікацыя цьвердзіла і цьвердзіць, што гісторыя Беларусі пачалася з кастрычніка 1917 году.

Рэфэрат сп-ні Чарняк быў цікавым і зьмястоўным, інфарма-

цыя для яго была ўзятая з інтэрнэту. Дакладчыца падкрэсьліла варожыя адносіны да БНР як кейзераўскіх немцаў, так і расейскіх бальшавікоў.

На заканчэньні афіцыйнай часткі др. Слава Лягенчанка пачуцьцёва прадэклямавала верш А. Гаруна “Ты мой брат...”

Закончылася ўрачыстасьць супольным абедам.

Наступная імпрэза нашай грамады – гэта традыцыйныя “Біткі” – на другі дзень Вялікадня, калі прыпомнім, што Хрыстос уваскрэс, і хутка ўваскрэсьне наша Беларусь!

М. ЛУЖЫНСКІ

Канада

Таронта

Настрой сьвяткаваньня 90-х угодкаў абвешчання БНР ў канадзкім Таронта меў сёлета нешта асаблівае. Можна таму, што адзначалі не штодзённую, а юбілейную дату, шмат урачысьцейшы Дзень Волі. А можна таму, што ўрэшце дачакаліся цяпла пасыя гэтак доўгай і сьнежнай, сапраўды канадзкай, зімы.

Заля грамадзка-рэлігійнага цэнтру сабрала шматлікую грамаду беларусаў з Таронта ды ваколцаў. Прыехалі нашыя сябры з Ашавы, Ватэрлу, з далёкай Брытанскай Калюмбіі. Былі госьці і з Беларусі. Было шмат старых знаёмых і аднадумцаў, але колькі таксама новых твараў – тых, хто ў Канадзе параўнальна нядаўна.

Імпрэзу адкрыла ўрачыстая служба ў царкве Сьвятога Кірылы Тураўскага з малітваю за Беларусь. Узьнёсла гучаў “Магутны Божа” ў бел-чырвона-белай залі, прыбранай пад колеры нацыянальных штандараў Канады і Беларусі.

Ад імя прэм’ер-міністра Канады беларускую грамаду павіншаваў Дзяржсакратар Джэйсан Кэні. У сваім прывітальным лісьце міністар зазначыў “...Бела-

руская грамада ў Канадзе зьяўляецца нашым трывалым хаўруснікам у барацьбе за свабоду праз доўгія гады халоднай вайны і пасыя яе. Я вітаю працу беларускае супольнасьці, у тым ліку нашыя агульныя намаганьні ў напрамку дэмакратычных зьменаў сёньня ў Беларусі.”

Урачыстасьць працягвала гістарычна-дакументальная прэзэнтацыя “Падзеі і постаці 1918-га”. Дынаміка падзеяў тых дзён, пераплячэньне рознай значнасьці чыннікаў, што адбіліся на разьвіцьці беларускай дзяржаўнасьці, факты зь біяграфіяў айцоў-заснавальнікаў БНР – гэта толькі некаторыя з аспэктаў прэзэнтацыі, якія дазволілі прысутным глянуць на той найважнейшы для беларускай дзяржаўнасьці час зь нетыповай перспэктывы.

Вясёлка зайграла ў залі, калі ўдарылі на поўную моц іскрытыя пералівы баяна, абвясчаючы пачатак сьвяточнага канцэрту. Загучалі “Ой, Нёман”, “Александрына”, “Белавеская пушча” ды іншыя, так знаёмыя нам з маленства песьні. Пацешылі і нашыя “Яваровы людзі” сваімі новымі песьнямі й танцамі.

Напрыканцы імпрэзы ўсе яе удзельнікі згуртаваліся дзеля агульнага фатаздымка на тле бел-чырвона-белых штандараў.

Зьміцер ЭЛЬЯШЭВІЧ

Атава

Беларуская грамада канадзкай сталіцы сабралася на сьвяткаваньне 90-х угодкаў на пачатку красавіка.

Нашы суродзічы традыцыйна зьяжджаюцца на Дзень Волі ў найпрыгажэйшую залю гарадзкае ўправы – Ottawa City Hall – што месціцца на Лорые Авэню непадалёк ад парлямэнцкага комплексу зь ягонай велічавай Вежаю Міру (Peace Tower).

Як і заўсёды, панавала тут сёлета несамавітая атмасфэра гашчыннасьці і прыячельства, таго што нязьменна прыячэае на

атаўскія сьвяты гасьцей зь іншых канадзкіх суполак. Віталі тут і зараз суайчыннікаў з Манрэалю і Таронта.

Урачысты сход адкрыў Старшыня Галоўнае Управы Згуртаваньня Беларусаў Канады Зьміцер Эльяшэвіч.

Да прысутных зьявілася Старшыня Рады БНР Івонка Сурвілла. Яна зачытала Зварот Рады БНР да беларусаў сьвету з нагоды 90-х угодкаў абвешчання Беларускай Народнай Рэспублікі. У сваім выступе сп. Сурвілла таксама гаварыла пра тое, якое вялікае значэньне надае сусветная супольнасьць нашаму найгалоўнейшаму дзяр-

Заканчэнне на бач. 7

Беларусь за месяц

У красавіку прайшоў традыцыйны Чарнобыльскі шлях і ажно тры гучныя суды.

Чарнобыльскі шлях-2008

26 красавіка ў Менску прайшоў традыцыйны Чарнобыльскі шлях. Гэтым разам ён прайшоў як пратэст супраць будаўніцтва АЭС у Беларусі.

Арганізатары сёлетняй акцыі прасілі дазволу гарадзкіх ўладаў правесці шэсце праспектам Незалежнасці ад будынка прэзідыюму Акадэміі навук да Плошчы Незалежнасці. Але тыя не пагадзіліся і прапанавалі традыцыйную схему: збор на ганку Акадэміі навук, шэсце па вуліцы Сурганава і мітынг на Бангалор. Аргкамітэт часткова пагадзіўся з маршрутам, запратэставаўшы толькі супраць мітынгу на Бангалор.

На акцыю, якая праходзіла ў Вялікую Суботу, сабралася больш за 2 тыс. чалавек. Самымі прыкметнымі былі анархісты, якія шыхтаваліся, білі ў барабаны, размахвалі сцягамі, скандавалі "Атам мірны не бывае". "Наша рашэнне – супраціўленне". Пасля пачаўся мітынг. Мілінкевіч сказаў, што АЭС пры дыктатуры не збудуеш і заклікаў распачынаць збор подпісаў супраць яе пабудовы.

Потым удзельнікі Шляху прайшлі шэсьцем да Парку Дружбы народаў, дзе знаходзіцца праваслаўная капліца, збудаваная ў памяць ахвяраў Чарнобыльскай АЭС. Акцыя прайшла ціхамірна і без затрыманняў.

Лукашэнка ў гэты дзень па традыцыі наведваў забруджаны радыяцыйны рэгіён. Ён, напрыклад, заявіў: "Прайшоў час, і мы бачым тут абноўленыя гароды. У гэтых раёнах на 20% паменшылася смяротнасць, узрасла нараджальнасць. Людзі вызначыліся з выбарам...". А тых, хто супраць будаўніцтва АЭС, Лукашэнка назваў ворагамі народа. А такіх у Беларусі найменш 40%.

Суд над Касяй Салаўёвай

8 красавіка ў Полацку прайшоў суд над 20-гадовай Касяй Салаўёвай. Яе абвінавачвалі паводле арт. 193-1 Крымінальнага кодэксу (удзел у незарэгістраванай арганізацыі – "Малады фронт").

Дзяўчына стала адзінаццатым чалавекам, якога судзілі паводле гэтага артыкулу. Суд над Касяй быў запланаваны на 27 сакавіка, але, паколькі дзяўчына сядзела ў той час 5 сутак адміністрацыйнага арышту за ўдзел у Дні Волі, працэс перанеслі.

Усе абвінавачаныя зводзіліся толькі да канфіскаваных друкаваных матэрыялаў, у тым ліку газет і нават зарэгістраваных незалежных СМІ. Кася Салаўёва не адмаўляла свайго сяброўства ў Маладым фронце, яна нават заявіла: "*Калі жаданьне абрадзіць беларускую мову, культуру, стварыць у краіне рынковую эканоміку, жаданьне, каб у краіне праходзілі сумленныя выбары, лічыць крымінальным парушэннем, то я сапраўды вінаватая і прызнаю сваю віну*".

Пракурор запатрабавала пакараць Касю Салаўёву штрафам у 7 млн. рублёў (амаль 3 300 даляраў), судзьдзя вынесла рашэнне аб штрафе ў 50 базавых велічыняў (1 млн 750 тыс. рублёў, г. зн. 815 даляраў).

"Працэс 14-ці"

16 красавіка ў судзе Цэнтральнага раёну Менску пачаўся г. зв. "Працэс 10-ці". На лаве падсудных апынуліся 10 чалавек: Аляксей Бондар, Арцём Дубскі, Андрэй Кім, Антон Койпіш, Міхаіл Крываў, Міхаіл Пашкевіч, Аляксей Стральцоў, Уладзімер Сяргеў, Аляксей Чарнышоў і Тацяна Цішкевіч. Мусілі судзіць 14 чалавек, але Аляксандар Баразенка, Павал Вінаградаў, Міхаіл Субач і непаўналетні Максім Дашук несвоечасова азнаёміліся з матэрыяламі справы, таму працэс над імі перанеслі на нявызначаны тэрмін.

Андрэй Кім

Маладых людзей вінавацяць у парушэнні грамадзкага парадку ў Менску падчас акцыі прадпрымальнікаў 10 студзеня. Тады ўдзельнікі мітынгу перакрылі праспект. Андрэй Кіма судзілі па двух артыкулах КК, апроч акцыі прадпрымальнікаў, у віну яму паставілі збійце супрацоўніка ДАІ на мітынгу 21 студзеня. Па гэтай справе яму пагражала да шасці гадоў турмы.

Працэс цягнуўся пяць дзён, а вынік быў вельмі жорсткім. Андрэй Кім прысуджаны да 1,5 году зняволення ў калені агульнага рэжыму, Уладзімер Сяргеў і Антон Койпіш заплацяць 3,5 млн рублёў штрафу, астатнім сямі абвінавачаным – Міхаілу Пашкевічу, Тацяне Цішкевіч, Міхаілу Крываву, Алясею Бондару, Арцёму Дубскаму, Алясею Стральцоў, Алясею Чарнышова – па 2 гады абмежавання волі без накіравання ў калені адкрытага тыпу. Усе яны застаюцца пад падпіскай аб нявыездзе і будуць працаваць па сваім асноўным месцы працы, сплочваючы 20% ад заробку. Любое правапарушэнне, напрыклад, пераход вуліцы ў недазволены месцы, можа пацягнуць за сабой арышт.

Суд над С. Парсюкевічам

22-23 красавіка прайшоў працэс над віцебскім прадпрымальнікам Сяргеем Парсюкевічам. Яго вінавацілі ў збійце ахоўніка спэцпрыёмніка-разьмеркавальніка на Акрэсыціна Сяргея Дулупа.

Парсюкевіч быў асуджаны на 15 сутак пасьля акцыі прадпрымальнікаў 10 студзеня. Адседзеў тэрмін, выйшаў на свабоду, і быў

арыштаваны толькі 4 сакавіка, калі прайшоў паводле павесткі ў пракуратуру.

Дулуп паказаў, што Сяргей Парсюкевіч збійў яго ў службовым пакоі, куды ахоўнік вывеў яго азнаёміць з унутраным распорядкам ізалятара. Дулуп кажа, што Парсюкевіч нанёс яму сем удараў у твар. Прадпрымальнік казаў адваротнае: збівалі яго, што і засведчыла мэдыцынская экспертыза: дактары зафіксавалі шматлікія траўмы на твары, шыі, руках, вушах.

Суд стаў на бок ахоўніка Дулупа, палічыўшы паказаныя з боку сьведкаў абвінавачанага непраўдзівымі, а Сяргея Парсюкевіча прысудзіў яго да 2,5 гадоў калені агульнага рэжыму. Максимальны тэрмін паводле гэтага крымінальнага артыкулу: 6 гадоў, але знайшліся "змякчаючыя абставіны": непаўнагадовы сын асуджанага і ягонае – Сяргея Парсюкевіча – слабое здароўе.

Сяргей Парсюкевіч

Такім чынам колькасьць палітычных вязняў у Беларусі за два дні вырасла ў некалькі разоў: да 10 чалавек.

Ціск на амбасаду ЗША

Ад 1 красавіка амбасадар ЗША ў Менску зноў прыпыніла выдачу віз беларускім грамадзянам. Зроблена гэта было ў адказ на патрабаваньне ўраду Беларусі чарговы раз скараціць колькасьць супрацоўнікаў амэрыканскага дыпламатычнага прадстаўніцтва, гэтым разам з 17 да 7 чалавек. Менавіта да такой лічбы была зьменшаная колькасьць беларускіх дыпламатаў у Вашынгтоне.

Дзярждэпартамент Злучаных Штатаў заявіў, што не зьбіраецца зьмяншаць колькасьць супра-

цоўнікаў, але і выдачу віз не аднавіў. А 23 красавіка Міністэрства замежных спраў Беларусі запатрабавала зьменшыць колькасьць амэрыканскіх дыпламатаў у Менску да пяці чалавек.

Зьезд АГП

20 красавіка на сядзібе Партыі БНФ у Менску прайшоў XI Зьезд Аб'яднанай грамадзянскай партыі. У зьездзе бралі ўдзел 169 дэлегатаў. Удзельнікі форуму абмеркавалі зробленае за папярэдні час і паставілі задачы на будучае. На чарговы тэрмін старшынём партыі пераабраны Анатоль Лябедзька.

Пра спорт

6 красавіка стартаваў 16-ты чэмпіянат Беларусі па футболе. Ён будзе адрозьнівацца ад папярэдняга тым, што па ягоным заканчэньні вышэйшую лігу па кіне тры каманды, а рангам вышэй падымецца адна. Такім чынам колькасьць клюбаў скараціцца да 14. У 2009 г. каманд на канцы сэзону стане 12. Робіцца гэта для таго, каб павысіць узровень футбольна. Хоць два гады таму ў чэмпіянаце ўдзельнічалі 14 каманд, але вырашана было павысіць іх колькасьць да 16.

У матчы за права выступаць у плей-оф Асноўнай групы Кубка Дэвіса зборная Беларусі ў Менску прайграла Швайцарыі 1:4. Цяпер беларусам давядзецца ўзыходзіць у эліту амаль што з самага нізу: 1-га раўнду Эўра-Афрыканскай зоны. 18-20 ліпеня беларусы згуляюць з камандай Польшчы. А яшчэ колькі часу таму Мірны і Ваўчкоў упэўнены гулялі сярод 16-ці наймацнейшых каманд сьвету. Найвышэйшым дасягненьнем быў паўфінал з ЗША, увосень 2004 г.

Кніга Акулы

ЗБС "Бацькаўшчына" выдала па-беларуску кнігу Кастуся Акулы "Заўтра ёсьць учора". Письменьнік напісаў яе ў 1968 г. пангельску для канадзкага чытача. У кнізе распавядаецца пра падзеі Другой сусьветнай вайны ў Беларусі.

Гэта ўжо 15-я кніга выдадзенай ў сэрыі "Бібліятэкі Бацькаўшчыны".

Уласны карэспандэнт

Хведару Нюньку – 80!

Як жыць, дык жыць для Беларусі. А без яе навошта жыць?

Ларыса ГЕНІЮШ

Так кораценька можна ахарактэрызаваць асобу старшыні Таварыства Беларускай Культуры ў Літве, сябры Рады Беларускай Народнай Рэспублікі Хведара Нюньку, якому 6 красавіка споўнілася 80.

Амаль два дзесяцігодзьдзі ён прадстаўляе беларускую грамадзкасьць Летувы. Дзякуючы яго энтузіязму, аднасьці Беларусі, у сёнешняй Летуве ведаюць і аб беларусах і аб іх праблемах.

Адзначыць юбілей гэтага шанюнага чалавека і раздзяліць зь ім ягоную радасьць прыйшло блізу ста чалавек. Гэтым і было засьведчана, наколькі ён паважаны ў грамадстве.

Хведара Нюньку ведаюць і паважаюць ня толькі сярод беларусаў сьвету, але і сярод летувісаў. Гэта пацьвярджаецца тым, што віншаваньні ён атрымаў ад кіраўніка кабінэта ўраду Летувіскай Рэспублікі прэм'ер-міністра Гедымінаса Кіркіласа, ад спікера Сойму ЛР Чэславаса Юршэнаса і ад іншых інстытуцый краіны.

Хвалюючым момантам для ўсіх быў той, калі павіншаваць прайшоў прафэсар-дэпутат Вітаўтас Ландсбэргіс, дэпутат Эўрапарлямэнту Лайма Андрыкенэ, зазначыўшы тым самым павагу да юбіляра. Былі між іншым і дэпутаты Летувіскага сойму. Ад Дэпартаменту нацыянальных меншасцяў юбілянт атрымаў залаты медаль, які ўручаецца толькі надзвычай заслужаным сябрам.

Далей яго віталі шматлікія госьці, прыбыўшыя на юбілей з розных куткоў сьвету. Варта адзначыць, што сярод іх былі акадэмікі Радзім Гарэцкі і Анатоль Грыцкевіч, письменнікі Вольга Іпатава і Генадзь Бураўкін, старшыня ЗБС "Бацькаўшчына" Алена Макоўская, старшыня Таварыства Беларускай Мовы Алег Трусаў, Старшыня Беларускага Народнага Фронту Лявон Баршчэўскі, дырэктар зачыненага Беларускага ліцэю ўладзімер Колас, прафэсар Юры Бандажэўскі і шмат іншых вядомых і паважаных людзей. З Прагі прывітаў Юрка Станкевіч, зь Беластоку рэдактар беларускай газеты „Ніва“ Яўген Вапа.

Зь юбілеем прывітала і Старшыня Рады Беларускай Народнай Рэспублікі Івонка Сурвілла.

Алесь АДАМКОВІЧ

Сп. Юрка Станкевіч (зьлева) віншуе юбіляра.

“Чарнобыль у маім жыцці”

КІСЕЛЬ Яўгення – нарадзілася на Берасьцейшчыне. Закончыла Берасьцейскі пэдагагічны інстытут. Па прафэсіі настаўніца, але працавала ў розных сацыяльных сфэрах. Зараз жыве ў горадзе Сьднэй, Аўстралія.

Кожны нясе свой крыж. Показка гэтая старая як сьвет. І на кожнае пакаленьне выпадаюць нейкія выпрабаваньні.

Я ня бачыла, дзякуй Богу, страшэннага ліхалецця 2-й сусьветнай вайны, бо нарадзілася ўжо пасля яе. Але маё дзяцінства было нялёгкім. Шматдзетная сям’я. Марылі пра кавалак белага хлеба. Што тут казаць, калі і чорнага не заўсёды хапала.

Я вырасла, скончыла школу, працавала і вучылася. Потым пачала будаваць сваю сям’ю. Але тут і прыйшло выпрабаваньне для майго пакаленьня, пакаленьня маіх дзяцей і маіх бацькоў, якія перажылі вайну. Чарнобыльская хваля атруціла Беларусь. Гэтая трагедыя закранула, як і тысячы іншых сем’яў, і маю сям’ю. І да сёньня адгукаецца на нашым здароўі рэха той небывалай па размаху атамнай катастрофы.

Так здарылася, што зараз я жыву ў Аўстраліі, дзе жыве мая старэйшая дачка зь сям’ёю. Калі я ехала сюды, то, акрамя Божай малітвы, прывезла тры самыя дарагія для мяне рэчы, якія нагадваюць мне, што жывучы сёньня і чакаючы заўтра, трэба памятаць і нашае ўчора, якім яно не было-б.

Я прывезла з сабою кнігу вершаў маёй суайчынніцы беларускай паэзкі Яўгеніі Янішчыц. Са мною і пажоўкля ад часу выцінкі з газэты “Народная Воля” з фрагмэнтамі кнігі пісьменьніцы Сьвятланы Алексіевіч “Чарнобыльская малітва”. Кожны раз, калі я перачытваю іх, то думаю, што аўтарка сапраўдная патрыётка і інтэлектуалка, якая ўзяла на сябе мужнасьць сказаць пра каштоўнасьць чалавечага жыцьця. І трэцяе, што я вельмі берагу – гэта школьнае сацыяльнае маёй малодшай дачушкі Надзеі пра той-жа Чарнобыль, зь якім я хачу пазнаёміць чытачоў.

Што можа быць даражэйшым, шчэрэйшым і праўдзівейшым для маці, чым тое, што піша яе дзіця пра трагедыю, якую пабачыла сваімі вачыма і адчула на сабе.

Тэма вызначаная. Але як пачаць апавяданьне?! Калі на вуліцы з кожным днём усё цяплей і ласкавай сьвеціць сонейка, калі лужыны – то зусім вясновыя. Птушкі ажывіліся і так выразна і весела сьпяваюць, асабліва раніцай, пад маім вакном, калі прачнуўшыся так яшчэ хочацца папешчыцца ў ложку.

Усё ажывае ў прыродзе. Хутка, зусім хутка забуе вясна. У прыродзе спраўляе перамогу маладосьць і жыцьцё. Так і я. У свае шаснаццаць год хачу марыць, радавацца жыцьцю, любіць. Я з кожным годам сталаю і па-новаму гляджу на жыцьцё. І ўсё больш пачынаю цаніць тыя, пражытыя весела і бесклопатна дні майго кароценькага жыцьця, калі побач знаходзіцца мае любія бацькі.

І мне найменш у гэты час хочацца думаць пра Чарнобыль, які нарабіў столькі бяды і гора. І толькі смутныя маміны вочы і неабходнасьць увесь час лячыцца напамінаюць мне пра гэта.

Вядома, я не магу яшчэ асэнсоўваць усё цалкам і знайсці ўзаемазвязь паміж усім тым, што выпала на долю майго пакаленьня, калі рэдка хто з маіх ровеснікаў можа пахваліцца добрым здароўем.

Даволі нам палітычных і эканамічных баталій, а тут яшчэ гэтае сьмяротнае воблака, якое даўно праплыло і пакінула страшны сьлед нават будучым пакаленьням.

У той страшэнны год мне было восем год, а маёй сястрычцы трынаццаць. Праз некалькі месяцаў пасля аварыі на атамнай станцыі я раптам захварэла. Памятаю, цэлы месяц ляжала ў асобным боксе дзіцячага шпіталю. Мне не дазвалялі ні хадзіць, ні сядзець. Каля мяне ўвесь час знаходзіліся мае мама, тата або сястрычка. Кармілі мяне з лыжачкі. Закруціўшы мяне ў коўдру, выносілі на чыстае паветра. Мне не дазвалялі рабіць ніякіх фізычных высілкаў, бо ў мяне палопалі

ўсе самыя дробныя крывяныя сасуды – капіляры, атручаныя чарнобыльскай атрутай. Але лекарам тады не дазвалялі пра гэта казаць. Прычыну маёй хваробы шукалі ў чым заўгодна, але толькі не ў Чарнобылі.

Дык чаму-ж праз месяц, калі мы чакалі, што мяне выпішучь з шпіталю, у мяне сталі зусім дрэнныя аналізы крыві? І ў сястры маёй, і ў мамы? Яны потым таксама доўга лячыліся.

Мяне давалося везці ў Менск у дзіцячую гематалагічную клініку. Тут лячыліся дзеці з захворваньнямі крыві з усёй Беларусі, у асноўным з раёнаў, якія найбольш пацярпелі ад аварыі ў Чарнобылі. Але я была маленькая яшчэ і нічога гэтага не разумела. Я ня ведала, што мая палата была “камэрай маленькіх сьмяротнікаў”. Там былі дзеткі двух-трохгадовага ўзросту, у якіх былі паколатыя голкамі галоўкі і вены на руках, бо ім увесь час пералівалі кроў. Тады я ня ведала яшчэ, што многія зь іх былі ўжо асуджаныя на сьмерць, бо ў іх пазнаходзілі злаякасныя захворваньні крыві. А яны так хацелі жыць, гуляць, радавацца сонейку, быць побач з мамай. І тады было лета...

Так праходзілі мае першыя ў жыцьці летнія школьныя канікулы. Я кожную раніцу прачыналася і чакала сваю маму, якая жыла непалалёку ў гатэлі і амаль увесь час знаходзілася побач са мною. Мяне абсьледавалі, лячылі, рабілі пункцыю коснага мозгу. І колькі прыйшлося перажыць маёй матулі ў чаканьні вынікаў усіх абсьледаваньняў. І якія мы былі шчаслівыя, калі ехалі дамоў. Пасля гэтага мне яшчэ доўга даводзілася штомесяц рабіць аналіз крыві, а на дыспансэрным уліку ў рэспубліканскім цэнтры радыяцыйнай мэдыцыны з захворваньнем шчытападобнай залозы я знаходжуся і сёньня, куды мушу езьдзіць кожныя два-тры месяцы на абсьледаваньне.

Ці трэба з гэтага рабіць выснову пра тое, якую ролю адыграў у маім лёсе Чарнобыль?

Я часам думаю, што наш урад зусім не клапаціцца пра здароўе дзяцей. Так, шмат хто езьдзіў у санаторыі, за мяжу, але часцей гэта былі дзеці дзяржаўных чыноўнікаў, я не сапраўды хворыя, якім трэба аздаравляцца. Безумоўна, усім рэкамэндавалі вывозіць дзяцей у чыстую зону на лета. Але куды паедзеш? І толькі дзякуючы выпадку, нас запрасілі ў Крым зусім чужыя людзі. Тата на працы пазнаёміўся зь імі, і ў гутарцы яны даведаліся, што я цяжка хварэю. Мне тады было трынаццаць год. І вось мы з мамай ляцім у Сымфэропаль і вельмі турбуемся, як нас пазнаюць людзі, зь якімі мы ніколі ня бачыліся. А яны пазналі нас адразу. “Па бледным тварам і блакітным вачам”, – сказалі яны пры сустрэчы. Мы былі ў гасьцях некалькі дзён. Нас вазілі на экскурсію ў прафілякторый, на завод. Нам паказвалі вінаграднікі, людзі запрашалі ў госьці. Потым нас адвезьлі ў Алушту ў дом адпачынку, дзе мы і адпачывалі. Нас увесь час наведвалі, прывозілі садавіну, гародніну, сок. Тады мы з мамай упершыню пабачылі мора. І ўсе гэтыя гады мы з удзячнасьцю ўспамінаем тых высакародных і ахвярных людзей.

Я ня ведаю, што мяне чакае ў будучым, але хочацца быць здаровай, радавацца жыцьцю. Вельмі хочацца стаць лекарам, каб дапамагаш хворым людзям. І няхай дзеці, якія народзяцца ў маіх ровеснікаў і ў мяне, будуць здаравейшымі і шчаслівейшымі за нас, ахвяраў Чарнобыля.

P. S. Надзея з мэдалём скончыла школу. Зараз жыве і вучыцца на доктара ў ЗША ў горадзе Пітсбург, штат Пэнсільванія.

Творчасць нашых чытачоў

Пётра МУРЗЁНАК

Змагарам

Ахвярую Алесю Качану (Кастусю Акулу)

Зыходзіць гвардыя змагарная
Па аднаму ў лепшы сьвет.
Былі ўчора легендарныя,
А заўтра станеце навек.

Паўсталі ваярамі вечнымі
За вольны і свабодны край.
Зрабілі столькі чалавечнага –
Нябесны Вам за гэта рай.

Пакуты вынеслі бязмерныя,
Але куды-б ня неслі хвалі –
У турмы, у краі замежныя –
Вачэй ніколі не хавалі.

І твары ясныя, адкрытыя,
Упэўненасьць у кожным кроку:
“Гэй, беларусы, бярыце прыклад!
Бліжэй да нас, ня стойце збоку!”

Доўга йшлі змагарнымі шляхамі,
Бо верылі, што прыйдзе час –
І бел-чырвона-белымі сыцягамі
Радзіма прывітае Вас.

Лявон БАРАВЫ

Плывуць гады ў вечнасьць,
Назад ня вернуцца яны,
(такі лёс ёсьць чалавечы)
Зьнікнуць нібы сны.

Вітаю сам сябе
З васьмідзiesiąтым годам,
(як хутка час прабег)
Я зь Беларусі родам.

Пакінуў родны кут
У пятнаццаць год маіх,
Пражываю век я тут,
У чужым для нас краі.

Малюся кожны дзень
За здароўе Богу,
За лепшы быт людзей
І жыцьця дарогу.

Прашу я прабачэньня
За ўсе мае грахі,
Лаўлю вецер жменьняй,
Хачу, каб ён заціх.

Люты 2008 году

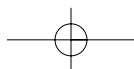
Анатоль СТАРКОЎ

Крок Айчыны

За свабоду стань пад сьветлыя сыцягі
Побач са мною.
Справядлівасьць крок за крокам адстаім
І пераможам!
Будзе шчаслівы вольны шлях,
Бо дапаможа
Наш бел-чырвона-белы сыцяг,
Наш герб Пагоня.

За дзяржаву стань пад сьветлыя сыцягі
Побач са мною.
Незалежнасьць крок за крокам адстаім
І пераможам!
Будзе шчаслівы вольны шлях,
Бо дапаможа
Наш бел-чырвона-белы сыцяг,
Наш герб Пагоня.

Беларусы! На сваёй сьвятой зямлі,
Разам са мною,
Веліч мовы крок за крокам адстаім
І пераможам.
Будзе шчаслівы вольны шлях –
Бог дапаможа!
Наш – бел-чырвона-белы сыцяг,
Наш герб – Пагоня.

Весткі й Паведамленьні

Нью-Ёрскага аддзелу Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня
Viestki j Paviedamlenni

Belarusan American Association, Inc.

✉ 166-34 Gothic Drive, Jamaica, N.Y. 11432 Сусьветнае сеціва: www.baza-belarus.org № 5 (508)

Наступны сход

нью-ёрскага аддзелу БАЗА будзе справаздачна-выбарчым і адбудзецца **11 траўня 2008 году** ў Фундацыі імя П. Крэчэўскага па адрасу:
166-34 Gothic Drive, Jamaica, NY 11432

Будуць заслуханыя справаздачы кіраўніцтва аддзелу і праведзеныя выбары кіраўнікоў аддзелу на наступны год.

Даезд цягніком падземкі **F** да прыпынку **169th St.**; адтуль прайсьці 2 блёкі ўверх да скрыжаваньня **167-й вул.** і **Готык Драйв**. Пачатак сходу а 1:00 папайдні.

Уплаты ў нью-ёрскі аддзел БАЗА

Ахвяраваньні й складкі:

Д. Альшэўскі	60	Т. Грыцэвіч	30
Т. Стрыгіна	60	І. Дунец	30
Ганна Аўсейчык	30	В. Казлова	30
Георгі Аўсейчык	30	А. Капчонава	30
К. Вінтонік	30	В. Мельянец	30
К. Гайваронская	30	І. Салдатаў	30

Уплаты ў нью-ёрскі аддзел дасылайце на адрас:

Belarusan American Association
 P. O. Box 230249,
 Brooklyn, NY 11223

Чэкі выпісвайце на *Belarusan American Association*.

Запрашаем на сустрэчу

У аўторак, **6 траўня**, у памешканьні Фундацыі імя Крэчэўскага, адбудзецца сустрэча з групай гасьцей зь Беларусі, якія знаходзяцца ў ЗША па лініі Праекту "Гармонія", які скіраваны на разьвіцьцё валанцёрскага руху сацыяльнай дапамогі ў Беларусі.

Запрашаем на пачастунак, знаёмства і гутарку зь землякамі. Пачатак імпрэзы а **6:00 увечары**, але будзем рады вітаць усіх, хто дзеля справы працы прыйдзе й пазьней.

Арганізатары

ПАДПІСКА

на выданьні зь Беларусі на другую палову 2008 году
3 дасылкаю зь Беларусі ў замежжа:

Назва, выдавец, мова	Пэрыядыч. друку	Кошт, \$
Газэты: Наша Ніва , прыватная, беларуская	4 на месяц	85
Наша Слова , ТБМ, беларуская	4 на месяц	40
Часапісы: Arche , прыватны, беларуская	5 на 6 месяцаў	60
Дзеяслоў , прыватны, беларуская	3 на 6 месяцаў	30

Жыхарам Беларусі (сваякам і знаёмым):

Назва, выдавец, мова	Пэрыядыч. друку	Кошт, \$
Газэты: Наша Ніва , прыватная, беларуская	4 на месяц	25
Наша Слова , ТБМ, беларуская	4 на месяц	10
Народная Воля , прыват., бел., рас.	16 на месяц	35
Часапісы: Arche , прыватны, беларуская	5 на 6 месяцаў	15
Дзеяслоў , прыватны, беларуская	3 на 6 месяцаў	10

Вы можаце выпісаць і іншыя выданьні зь Беларусі. Па інфармацыю зьвяртайцеся на адрас: hazetabelarus@att.net

Заўвага: газэты дасылаюцца авіяпоштаю, часапісы звычайнаю.

Дасылайце замовы на падпіску і аплату да **15 чэрвеня 2008 г.** на адрас:
BIELARUS, P. O. Box 3225, Farmingdale, NY 11735.

Чэкі, калі ласка, выпісвайце на імя **BIELARUS**.

Красавіцкі сход аддзелу БАЗА

У Фундацыі Крэчэўскага ў Кўінсе 13 красавіка адбыўся чарговы красавіцкі сход нью-ёрскага аддзелу БАЗА. Напачатку сходу старшыня аддзелу Віталь Зайка азнаёміў прысутных з падзеямі ў Беларусі за апошні месяц. Сярод узгаданых падзеяў былі арышты моладзі з шэрагу апазыцыйных суполак: "Малады Фронт", "Ініцыятыва", "Джынс за Свабоду"; "Працэс 14-ці" — суд над удзельнікамі акцыі пратэсту прадпрыемальнікаў; прымусовае пашырэнне колькасці сябраў праўрадавай грамадзкай структуры "Белая Русь", якая ствараецца ператварыцца ў партыю Лукашэнкі. Была закранутая праблема падвышэння коштаў візаў для беларусаў у Эўропу, і спроба шэрагу дэпутатаў Эўрапарлямэнту дабіцца зьніжжэння гэтых кошту. Было адзначана, што рэжым Лукашэнкі стварыў свае сьпісы асобаў, якім не дазваляецца выезд за мяжу, у ліку іх апазыцыйныя дзеячы Зьміцер Дашкевіч, Іван Шыла, Наста Палажанка ("Малады Фронт"), Анатоль Лябедзька (АГП), Валеры Шчукін (ПКБ) ды шэраг іншых. Былі закранутыя пляны рэжыму Лукашэнкі зьбудаваць атамную электрастанцыю ў Беларусі з дапамогай Расеі й па расейскіх тэхналягах, што нагарае намёртва прывязаць Беларусь да расейскай энэргетычнай палітыкі, зрабіць яе закладнікамі ўсіх жыхароў краіны. Сярод падзеяў у Беларусі, якія звязаныя з Амэрыкай, была названая справа юрыста Эмануіла Зэльцара, які быў разам з сакратаркай арыштаваны ў Менску ў справе выкарыстаньня падробленых да-

кумэнтаў на маёмасьць нябожчыка-алігарха Патаркацэвілі. У сеціве былі заклікі далучыцца да акцыі пратэсту супраць арышту Зэльцара, што прайшла ля беларускага кансуляту ў Нью-Ёрку 2 красавіка. Аднак дзеля нявысьветленасьці абставінаў справы Зэльцара ды інфармацыі, якая кідае цень на законнасьць мэтадаў Зэльцара, БАЗА ўстрымалася ад ўдзелу ў пікеце.

Затым з паведамленьнем пра дзейнасьць Згуртаваньня Беларускай Моладзі ў Амэрыцы (ЗБМА) выступіў прадстаўнік ЗБМА Мікіта Агароднік. Ён распавёў пра мэты і задачы арганізацыі моладзі, і заклікаў прысутных маладых людзей далучацца да яе шэрагаў. Сп. М. Агароднік таксама распавёў пра пікет ля беларускага кансуляту, за якім прадстаўнікі ЗБМА назіралі 2 красавіка.

Сакратар аддзелу спн. Валя Якімовіч распавяла пра штогадовае традыцыйнае святкаваньне Купальля, якое ладзіцца штогод у чэрвені. Яна заклікала ўсіх жадаючых прыняць удзел у святкаваньні Купальля, дзе заўсёды бывае весела і прыемна, ёсьць нагода завесці новых сяброў, бліжэй пазнаёміцца і цудоўна правесці час на прыродзе каля вогнішчы, у нацыянальных строях, пад традыцыйныя нацыянальныя сьпевы.

Затым у разьдзеле "Рознае" адбылося знаёмства з гасьцямі аддзелу, прагучалі аб'явы і паведамленьні.

Пасьля заканчэньня афіцыйнай часткі прысутныя мелі нагоду працягнуць калегаваньне пры кубку кавы.

Віталь ЗАЙКА

Прэзэнтацыя кніг

У грамадзкай залі Катэдральнага сабору сьв. Кірылы Тураўскага ў Брукліне 20-га красавіка адбылася прэзэнтацыя кніг Зянона Пазьняка

"Развагі. Канцэпцыя новага Беларускага Адраджэньня, кн.1, артыкулы і матэрыялы (1990 – III.1996)" і Галіны Пазьняк "Беларусь у сэрцы". Кнігі надрукаваныя ў Варшаве выдавецтвам "Беларускія Ведымацы" і ТБК у Вільні ў 2007 годзе.

Галіна і Зянон Пазьняк прэзэнтуюць свае кнігі.

Грунтоўную характарыстыку і аналіз выданьняў зрабіў доктар Вітаўт Кіпель. Выступілі і падзяліліся думкамі Антон Шукелойць, Уладзімер Цяліца, Сяргей Пятровіч, Ларыса Пузач, Сяргей Капытка, Тацяна Красоўская, Валеры Дворнік а таксама аўтары кніг. Гэта была першая прэзэнтацыя вышэйназваных кніг.

Паводле bel-tov.org

Нашая фанатэка

Праект “Незалежны Я”: каб памятаць Дзень Волі -2008

Каталёг беларускіх супольных музычных праектаў папоўніўся яшчэ адным альбомам, які на гэты раз быў прысьвечаны 90-м угодкам абвешчання Беларускай Народнай Рэспублікі. Назва гэтага дыску адпаведная – “Незалежны Я”. Побач зь непадцензурнымі праектамі “Песні Свабоды”, “Чарнобыльскі вецер”, “Салідарныя з Беларуссю”, гэты дыск стане сваеасаблівым напамінам пра падзеі найноўшай гісторыі Беларусі. На гэты раз – пра драму завейнага 25 сакавіка 2008 году, які быў “адзначаны” зьбіццём маладых людзей з нацыянальнымі і эўрапейскімі сьцягамі, неўзгодненымі дзеяньнямі лідэраў апазыцыі, ператрусамі ў рэдакцыях незалежных выданняў, тысячамі трэніраваных амапаўцаў, якія блякавалі ўвесь цэнтар сталіцы...

Але складальнікі й выдаўцы праекту “Неўзалежны Я” не маглі ведаць таго, што адбудзецца 25 сакавіка ў Беларусі. І таму рыхтаваўся да лепшага – да агульнай радасці з прычыны вясны і Дня Волі, надзеяў на перамены да лепшага, на жыццёвы пазытыў. Мо таму дыск “Незалежны Я” атрымаў яшчэ й іншы падзагаловак: “Музыкі пра жыццё, каханьне і свабоду”. А гэта азначае толькі тое, што на дыску шмат непалітычных кампазіцыяў, якія прысьвечаныя вясне і каханьню...

І распачынае пазытыўную частку дыску “Незалежны Я” малады этна-кор-гурт “UNIA”, які разам з вэтэранам айчыннага фольк-мадэрну Алегам Хаменкам, прадстаўляюць версію вядомай “песняроўскай” кампазіцыі “Хлопец пашаньку пахае”. На фэсьце “Рок-кола”, што адбыўся летась у Полацку, “UNIA” была адзначана III месцам і пры-

зам глядацкіх сымпатыяў. На жаль, запіс ня ў стане перадаць той магутны эмацыйны запал, які пануе на канцэртах каманды. Але ў аранжыроўках адчуваецца вынік спалучэньня рытмаў hard-core і мэлэдыкі беларускага фальклёру. Да таго-ж, музыкі “UNIA” выдатна дадаюць да сваіх жорсткіх рытмаў гук беларускай дуды, на якой дастаткова ўпэўнена грае малады выканаўца Алег Грынько.

Зьвяртаюць увагу кампазіцыі пэрспэктыўных прадстаўнікоў магілёўскай рок-плыні. На дыску прадстаўленыя песні панк-рок-гурта “Глюкі” і ска-панк-гурта “Заточка”. Першая з названых камандаў выдавочна насталела выканаўца. Гук “Глюкаў” у песні “Праграма” стаў шчыльнейшым і “цяжкім”, а таму больш упэўненым і энергічным. “Заточка”-ж прапануе сваім прыхільнікам глянуць на жыццёвыя акалічнасьці праз прызму футбольнага заўзятара. Нават сваё слова прапануюць: замест расейскага “балець”, беларускае “заўзэць”! Мо таму кампазіцыя “Пра футбол” у іх атрымалася даволі жвавай і вясёлай, як і належыць твору сапраўднай ска-панк-каманды. Адзначу прафэсійнасьць выканаўцаў-“духавікоў” і бубначы, якія шмат робяць, каб кампазіцыі “Заточки” займелі неабходную рытмічную аснову і аранжыроўку. Ска-панкаўскую тэматыку па-свойму выраза працягнулі іх менскія калегі з каманды “Ska!RB”, што дэбютавалі песенькай “D.I.Y. Rogno Zine”, прысьвечанай каханьню ў часы, калі “няма цяпла, няма сьвятла...”

Уладальнік II месца “Рок-Колла-2007” nu-metal-гурт “Акропаль” са Смалявічаў прадставіў песню “Дзе ты, дзе”, якая была запісаная для альбому “Дзе вы згубілі мяне?” Па аранжыроўцы і гучаньню гэтая песня – тыповая гітарная баллада, у якой мурзкі імкнучца дакрануцца да сур’эзных тэмаў, якія турбуюць многіх неабякавых людзей. Асабліва, калі размова заходзіць пра такія парадэгмы нашага існаваньня, як воля, надзея на лепшае будучае, каханьне.

Неспадзянкай на дыску выглядае кампазіцыя аднаго зь лідэраў беларускамоўнай рок-музыкі Польшчы. Так складальнікі

праекту “Незалежны Я” прадставілі беларускім слухачам адну зь лепшых кампазіцыяў гурта “5set5” з польскага Гарадка. Уражваюць вакальныя партыі Ллоны Карпюк, якая паспяхова сумяшчае ў сьпевах рокавы драйв і тэатралізаванасьць, якія ідуць ад тэкста песні “Така Я”.

Ад імя маладой плыні рок-руху да слухачоў са сваімі творами зьвяртаюцца гурты “Амарока” (“Імёны Свабоды”), “Band A” (“Хуткія”), “Usplësk” (“Менская сьіста”), “Recha” (“Як сьпявала”), “Кальмары” (“Ёні яна”). На дыску ёсьць і лірычна-акустычныя песні гурта “Recha”, і, як у “Кальмараў”, – сцёбна-поп-рокавыя песенькі й творы з рамантыка-рэвалюцыйным патасам (“Я працую, ты працуеш, мы працуем: будучыня будзе заўтра!”), як у “Band A” ці “Амарока”.

Гурт “BN”

На мой погляд, адным з самых арыгнальных па гучаньні з усіх маладых гуртоў, якія прадстаўленыя на складанцы, зьяўляецца песня сталічнай каманда “Siver” “Мінск”. Гукі элетронных інструмэнтаў і гітарнае суправаджэньне, гарманічная мэлэдыя і ўзнёслы тэкст, разнастайныя вакальныя прыёмы робяць гэтую кампазіцыю адной з самых рамантычных на складанцы. Нават у “еўравізіўным” гіце ад гурта “Dali” “Небы шэрае”, у якім лірычны герой прапануе сваёй каханай “давай ізноў, як рэкі, выйдзем зь берагоў”, буяе сапраўднае пачуцьцё...

Што-ж тычыцца выканаўцаў, то ў краіне, дзе галоўнай “прэзыдэнцкай” абразай лічыцца мянушка “сьвядомы”, “сьвядомыя”, любы твор па-беларуску, як самадрукаваная ўлётка, мае палітычны кантэкст. Таму трэба аддаць належнае гэтым маладым

гуртам і не забываць пра тое, што менавіта яны прыйдуць на зьмену сёньняшнім лідэрам айчынай рок-музыкі ў будучым, будучь вызначаць яе непаўторнае нацыянальнае аблічча.

А вось кампазіцыі ад гуртоў вэтэранаў адрозьніваюцца глыбінёй, тэматычнай разнастайнасьцю і большай дапасаванасьцю да 90-годзьдзя БНР. Напрыклад, песні, створаныя на ўзоры паэтаў-класікаў, якія запісалі ўдзельнікі гурта “IQ48”. Музыкі ўзяліся стварыць кампазіцыю на верш Янкі Купалы “Гэй, наперад”. Песня атрымалася аптымістычнай і сугучнай Дню Волі, бо ў ёй выкарыстаныя музычныя прыёмы з арсеналу такіх “пазытыўных” стыляў, як ска-панк, рэгі ды фанк. Гэтыя пачуцьці будучь панаваць і пасля праслухоўваньня нечаканай па рытміцы і мэлэдыцы кампазіцыі Ігара Загумёнава і гурта “ZigZag” “Ляццяць дні”.

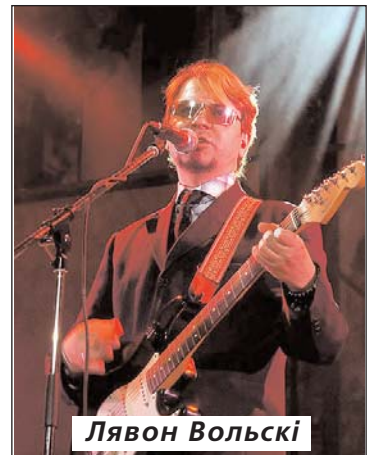
А вось песні ад гуртоў “Pomidor/OFF”, “Сьцяна” і “Partyzone” ніяк не назваць лёгкімі для праслухоўваньня: экзэцэнцыйнасьць матывы наскрозь працінаюць іх канву, прымушаюць па-новаму зазірнуць у сваю душу, зразумець той сьвет, які мы бачым вакол і пра які працягваем марыць. А вось эмацыйна-напружаная кампазіцыя гурта “Гарадзкія” “Усё, што мяне ў гэтым сьвеце трымае...” – погляд сучасніка на нашу мінуўшчыну і асабістая клятва на вернасьць “сьцягу колеру крыві сваіх продкаў, чысьціні некранных абшараў”. Лідар гурта, гітарыст і вакаліст Піт Паўлаў ганарыцца, што ён “дыхае адным паветрам з Караткевічам”, што “ў ім цячэ кроў Вітаўта”.

А вось песня гурта “P.L.A.N.” “Наша спадчына” можа выклікаць пытаньні: як стасуецца яе ня вельмі аптымістычны строй з пазытыўнасьцю гэтага праекту? Але дайце даслухаем твор А. Плясанава да фінальных акордаў, калі загучаць такія радкі паэта Алеся Пісарыка: “За нязломнасьць, жывучасьць вялікую я люблю, Беларусь, цябе!” Гэтая песня Андрэя Плясанава найбольш дапасоўваецца да тэматыкі супольнага паректу “Незалежны Я”, аб’яднаўчай сутнасьці Дня Волі-2008.

Эмацыйным пікам складанкі “Незалежны Я”, на мой погляд,

зьяўляецца кампазіцыя-рэквіем гурта “BN” і Лявона Вольскага “Загінуўшым паэтам прысьвячаецца...” У тым, што гэтая кампазіцыя ўспрымаецца менавіта так, заслуга аўтара тэкста Сяргея Машковіча, які змог у некалькі трупных радках перадаць трагізм лёсаў беларускіх паэтаў. Яны былі і сярод стваральнікаў і абаронцаў БНР. Успомнім толькі паэта-змагара Алеся Гаруна...

Своеасаблівай “разынкай” дыску, якая робіць яго цікавым для шматлікіх аматараў беларускай рок-музыкі, стане рэдкі трэк ад самага папулярнага ў Беларусі рок-гурта “N.R.M.” – званы гіт гэтай каманды “Тры чарапахі-NEWS” з ўжо знакамітым па цяперашнім канцэртам прыпевам: “Ты не чакай, чаканьне дастала!” Упэўнены, гэтая вэрсія, дарэчы, у новай аранжыроўцы, прыйдзеца да густу шматлікім прыхільнікам творчасці “N.R.M.” На гэта, вядома, і разьлічвалі стваральнікі праекту.

Лявон Вольскі

Што-ж тычыцца асьветніцкай функцыі супольнага праекту “Незалежны Я”, то яна будзе ажыццяўляцца і з дапамогай вонкавага афармленьня дыску, з дапамогай якога слухач можа пазнаёміцца з гісторыяй Беларускай Народнай Рэспублікі, а таксама з гістарычным тэкстам III Устаўной граматы БНР.

Адзначу, што выхаду дыска паспрыялі нашыя суродзічы са Злучаных Штатаў Амерыкі, у прыватнасьці, спадарыня Алла Орс-Ратнано.

Анатоль МЯЛЬГУЙ
музычны аналітык
(<http://mialguj.livejournal.com>)
Фота аўтара.

Ліст ў рэдакцыю

Ільготы і прывілеі

Польскі ўрад увёў у жыццё 29 сакавіка сёлета так званую “карту паляка”. Такая карта будзе даваць ільготы і прывілеі для палякаў, якія жывуць у краінах пераважна на ўсход ад Польшчы: Беларусі, Украіне, Летуве і г. д. Трэба адзначыць, што карта будзе выдавацца людзям польскай нацыянальнасьці грамадзянам суседніх краінаў.

Выдаваць карту будучь польскія консулы, важная яна будзе 10 гадоў, а потым яе дзейнасьць можна будзе працягнуць па хадайніцтву зацікаўленай асобы. Каб атрымаць такую карту, трэба будзе пацьвердзіць: найменш пасыўнае веданьне польскай мовы, наяўнасьць у хаця-б аднаго з бацькоў ці дзядоў польскай нацыянальнасьці

альбо прадставіць пасьведчаньне ад польскай арганізацыі аб дзейнасьці для дабра польскай культуры й мовы.

А ільготы й прывілеі будучь наступныя: бясплатныя візы альбо зварот за аплату шэнгенскай візы; доступ да польскіх школаў і вышэйшых навучальных установаў і палёгкі ў атрыманьні стыпэндыяў; права на працу ў Польшчы, 37% зьніжка на праезд цягніком.

Як відаць, патрабаваньні для атрыманьня карты ня ёсьць строгімі, а карысьць ад яе выдавочная і значная, таму ёсьць падставы падазраваць, што беларускія грамадзяне са зьмешаных беларуска-польскіх шлюбаў будучь цяпер старацца запісацца палякамі, каб атрымаць гэтую карту і скарыстаць зь яе дабрадзействаў.

Беларускі ўрад ня быў задаволены такімі крокамі польскага ўраду ў адносінах да сваіх грамадзянаў і скрытыкаваў гэты польскі закон. Мала таго, дамагаўся правесці праўную экспэртызу закону і шмат разоў прапаноўваў палякам правесці перамовы на гэтую тэму.

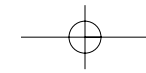
Натуральна, што палякі ў Беларусі будучь задаволеныя картаю і з тых выгодаў, якія яна можа даць. Усё гэ-

та дарага абыйдзеца для Польшчы, аднак дзівіць, і то вельмі, наступнае выказваньне сп-ні Анжэлікі Борыс, старшыні Саюзу палякаў у Беларусі, які не прызнае афіцыйна ўлада: “Карта паляка... дасьць магчымасьць уезду на бацькаўшчыну (Польшчу, М. Ш.) і кантакты. Пакажа беларускім уладам, колькі ёсьць палякаў (у Беларусі, М. Ш.) і тое, што Польшча апекуецца імі...” Адным словам, шанюная пані Анжэліка Борыс, грамадзянка Беларусі, дзе нарадзілася, вырасла і жыве, уважае Польшчу за бацькаўшчыну, якая апыкуецца ёю. З такімі думкамі й настаўленьнем сп-ня А. Борыс павінна задумацца, ці ня варта ёй выехаць на сталае жыхарства ў бацькаўшчыну Польшчу.

Таксама “карта паляка” ніяк ня можа паказаць, колькі ёсьць палякаў у Беларусі.

Даваць такога кшталту дакумэнты грамадзянам іншай дзяржавы без папярэдніх перамоваў з урадам ёсьць, на маю думку, самаўпраўным учынкам і умяшаньнем у чужыя справы.

Міхась ШВЭДЗЮК

Адзіная эўрапейская валюта

Натуральна, гэткай буйной грашовай адзінцы, як ізрой, было не забяспечыць патрэбаў штодзённага гандлю нашых продкаў. У 14-м стагоддзі, яшчэ перад з'яўленьнем першых собскіх манэтаў, на абшарах Вялікага Княства пашырылася манэта чужаземная. І хаця гаворка ў нас вядзецца, перадусім, пра матэрыяльную спадчыну ВКЛ, не магчыма не сказаць пра гэтую манэту, якая гэтак істотна паўплывала на першаснае фармаваньне грашовае сыстэмы нашага гаспадарства і была асноўным сродкам абарачэньня болей за паўтары стагоддзі. Гэтая манэта – адзіная эўрапейская валюта позняга Сярэднявечча – праскі грош.

Пры канцы 13-га стагоддзя ў Цэнтральнай Эўропе адбылася “срэбная” рэвалюцыя – у Кутняй Гары ў Чэхіі адкрылі небачныя даўней радовішчы срэбра. Да сярэдзіны 14-га стагоддзя там штогод здабывалася ня менш за 20 тонаў чыстага срэбра, што складала болей за траціну здабычы на ўсім кантынэнце. Найвыгодней выкарыстоўваць перавагі вялікае колькасці каштоўнага кову можна было, выбіваючы манэту добрае якасці дзеля абмену яе на замежны тавар. У ліпені 1300 году чэскі кароль Вацлаў Другі пачаў эмісію праскіх грошоў (ад лацінскага Grossus – вялікі). Гэта была найбуйнейшая на свой час срэбная манэта, якая набірала папулярнасць ва ўсёй Эўропе. Грошы былі яшчэ і аднымі з найпрыгажэйшых манэтаў. Каб манэты былі зроблены сапраўды на сусветным узроўні да Чэхаў былі запрошаныя флярантыйскія разьбяры штэмпеляў – Райнегара, Альфарда і Тына Ламбарда.

Сам тып манэтаў ня быў новым. Упершыню “вялікая манэта” была выбітая ў Францыі за 34 гады да пачатку эмісіі Вацлава Другага. Яна сталася ратункам ад псуцця і драбнення традыцыйных срэбных пенязяў у сярэднявечнай Эўропе, якія ўжо цяжка было не зламаць, беручы ў руку. Манэта атрымала назву турскага гроша і шырокае прызнанне ў народзе і сярод урадаў, якія паспяшаліся пачаць свае эмісіі.

Бітыя ў вялікіх колькасцях праскія грошы разыходзіліся па ўсёй Эўропе, асабліва важную ролю адыграўшы на ўсходзе, які на той час ня меў сваіх развітых грашовах сыстэмаў.

У Польшчы на прыклад праскага гроша каралём Казімерам Вялікім (гаспадарыў у 1333-1370 г.г.) быў адбіты свой грош – кракаўскі. Ягоны дызайн імітаваў дызайн свайго прататыпа. Польская лічэбная грыўня другой паловы 14-га стагоддзя раўнялася 60 кракаўскім грошом, альбо 48 праскім. Гэтыя суадносіны (5 да 4) зацьвердзіліся пасля ў ВКЛ і праіснавалі да рэформы

Сыцяпана Батуры ў 1578 годзе. Роль наступцы праскага гроша ў менаванай лічэбнай сыстэме дасталася грошу літоўскаму, насамперш лічэбнаму, а потым і манэтнаму.

Найважнейшую ролю адыгралі праскія грошы ў станаўленьні грашовае сыстэмы ВКЛ. Ужо ў 14-м стагоддзі яны атрымалі шырокае прызнанне ў краіне, стаўшы ў шэрагу з грыўнямі асноўным сродкам нутранага і вонкавага гандлю як з Захадам, так і з Усходам (перадусім Наўгародзкай рэспублікай). Найверагодней, істотнае пранікненне чэскае манэты адбылося ў часы валадараньня Караля Чацьвертага, ці нават раней. Найвялікшая-ж плынь грошоў палілася ў Беларусь з пачатку 15-га стагоддзя. Праз пэўны час па сьмерці Вацлава IV у 1419-м годзе масавы прыток праскіх грошоў на землі нашае дзяржавы прыпыняецца. Ягоня-ж грошы і ёсьць найбольш пашыранымі ў манэтных скарбах Беларусі.

Абмежаваныя па колькасці эмісіі новых уладароў Чэхіі сярэдзіны 15-га – сярэдзіны 16-га стагоддзяў не набралі ўжо былое папулярнасці ў ВКЛ, але манэты першых чатырох эмітэнтаў працягвалі сваё курсаванне. Асабліва гэта тычыцца грошоў Вацлава IV, бо даўнейшыя высокапробныя грошы перш за ўсё адбіраліся з абарачэньня і пераплаўляліся: як у Чэхіі, гэтак і ў нас. Познія праскія грошы ў Беларусь практычна не трапілі (вядома толькі адзіная знаходка гроша Юр'я з Падзябрадаў).

У першай палове 16-га стагоддзя праскія грошы былі выбіваныя, між іншым, у Яўхімаве, разам з знакітымі яўхімсталярамі. У 1527 годзе кароль Фэрдынанд I выбіў першы датаваны праскі грош. Нажаль, ён-жа назаўсёды спыніў эмісію гэтае знакамітае манэты дваццаці гадамі пазней. Гаспадар-аўстрыец зрабіў гэтакі ганебны чынам. На апошнім тыпе гроша з 1547 году чэскі леў арыентаваны гэтак, што выглядае, нібы ён стаіць на чатырох лапах, сымбалізуючы страту Чэхамі незалежнасці.

Як ужо адзначалася, вялікая і больш-менш якасная манэта карысталася найвялікшым даверам у старажытных беларусаў і істотна паўплывала на фармаваньне адметнае грашовае сыстэмы Вялікага Княства. За аснову першых манэтаў ВКЛ была ўзятая грашова адзінка, роўная палове праскага гроша Караля. Праскі грош Вацлава IV, які за Вітаўта меў курс 10:1 у адносінах да літоўскага пенязя, выступіў у ролі прататыпа лічэбнага літоўскага гроша. Ён стаўся краекутным каменчыкам у падмурку дзесяцічнасці грашовае сыстэмы ВКЛ, што праіснавала прыкладна 170 гадоў. Утрыманне срэбра ў манэце адпавядала таксама 1/100 літоўскага рубля ў пачатку 15-га стагоддзя.

Мэтралягічны стандарт праскага гроша паслужыў прыкладам для выбіцця і іншых усходнеславянскіх манэтаў канца 14-га стагоддзя – галіцкіх грошыкаў, эмітаваных яшчэ з часоў, калі той край зваяваў польскі кароль Казімер Вялікі, а таксама падольскіх грошыкаў Касцяніціна Карыятавіча. Абедзьве гэтыя манэты мелі курс у палову праскага гроша, і адпавядалі гэтаму наміналу па вазе, за чым уважліва сачылі.

У наўгародзкіх пісьмовых жаролах пачатку 15-га стагоддзя ёсьць упаміны пра тое, што наўрагодцы ў гандлі замест кунаў сталі ўжываць... грошы літоўскія. Паколькі жадных літоўскіх грошоў на той час не эмітавалася, ды і не знаходзіцца манэтаў ВКЛ у заўважных неўзброеным вокам колькасцях на Ноўгарадчыне, відавочна, храніст меў наўвеце праскія грошы. Яны рэгулярна паступалі ў Вялікі Ноўгарад зь беларускага боку, і таму ён палічыў, што гэтыя грошы эмітуюца ў Беларусі, г. зн. у Літве.

Дзякуючы сваёй адноснай якасці, якая больш не пагаршалася, бо, пачынаючы з 1419-га году, абарачаліся тыя самыя манэты, праскі грош заставаўся асноўным платным сродкам краіны да канца 15-га стагоддзя. Ня знік ён з абарачэньня і ў 16-м – стагоддзі росквіту вялікалітоўскае манэтнай справы. У той час ён ужо меў курс у 14 пенязяў ВКЛ.

Дзьмітрый ГУЛЕЦКІ (dhulecki@belcoins.com)

На здымках: 1 - Праскі грош Вацлава Другага, зь першых эмісіяў. 2 - Праскі грош Вацлава Чацьвертага – менавіта яны сталіся надзвычай папулярнымі ў ВКЛ. 3 - Літоўскі грошык Ягайлы – меў курс у палову праскага гроша Вацлава Чацьвертага. 4 - Галіцкі грошык Ягайлы.

Сьвяткаваньні 25 Сакавіка

Заканчэньне з бачыны 2

жаўнаму сьвяту. Яна распавяла пра Беларускі тыдзень у Эўрапарлямэнце, пра сваю паездку па Эўропе і спатканьнях там з прадстаўнікамі эўрапейскіх урадаў і беларускай дыяспарай. Яшчэ раз была падкрэслена тая вага, якую адыгрывае дыяспара і цяпер ва ўсім сьвеце ў справе пачынаньня і падтрымкі шматлікіх ініцыятываў у сваіх краінах у дачыненні да Беларусі.

Аўдыторыя з энтузіязмам сустрэла навіну аб узнагароджанні сп. Сурвіллы Граматай канадзкага ўраду за шматгадовую самаадданую працу на карысьць развіцця беларускае грамады ў Канадзе і спрыянню дэмакратычным працэсам у Беларусі.

Юля Шкарупіна

Сьвяточную сустрэчу працягнуў невялікі скрыпачны канцэрт з удзелам Улады Шаמעцька і Вольгі Рыкавай. З задавальнен-

нем слухалі Баха і Агінскага. Затым госьця з Таронта Юля Шкарупіна, праспявала некалькі фальклёрных кампазыцыяў і сваім цудоўным голасам выклікала шмат апладысмэнтаў.

Яшчэ доўга пасля канцэрту людзі не разыходзіліся, знаёмі-

ліся, гутарылі, частаваліся кавай ды гарбатай, нахвальвалі з душой прыгатаваныя прысмакі.

Зьміцер ЭЛЬЯШЭВІЧ

Удзельнікі сьвяткаваньня ў Атаве

